

Flexibiliteit

Position paper, November 2017

In de overschakeling naar duurzame energie zal de hoeveelheid geconsumeerde elektriciteit naar verwachting sterk groeien. En verduurzamen: het aandeel zonne- en windenergie zal fors toenemen. Technieken met andere vraagpatronen worden grootschalig geïmplementeerd. Hierbij kan gedacht worden aan elektrisch vervoer en elektrische warmtepompen. Dit zal gevolgen hebben voor de residuele elektriciteitsvraag. Met de residuele elektriciteitsvraag bedoelen we de bruto elektriciteitsvraag minus de productie van zon en wind. Het gaat hierbij dus om de elektriciteitsvraag die overblijft en waarin op een andere manier moet worden voorzien: vanuit conventionele middelen, opwekking door een bio-energiecentrale, energieopslag, via interconnectie of door deze vraag te verschuiven in tijd. Het kan ook zijn dat er op momenten een residueel elektriciteitsruis ontstaat. De verandering van de elektriciteitsvraag speelt niet alleen in Nederland, maar ook op internationaal niveau.

In deze veranderingen is een grote rol weggelegd voor flexibiliteit. Flexibiliteit is het vermogen om productie- en/of consumptiepatronen te wijzigen in reactie op een extern signaal (prijs signaal of activatie) waarmee een nuttige functie voor het energiesysteem kan worden vervuld¹. De parameters om flexibiliteit in de elektriciteitsvoorziening te meten zijn onder andere de capaciteit die op- en afgeregeld kan worden (*power modulation*), de tijdsduur, de snelheid van verandering, de reactietijd, de locatie, etc.

We beschouwen flexibiliteit in drie dimensies, te weten:

1. Congestie (netbeheerders)
  - a. Regionale congestie
  - b. Landelijke congestie
2. Balancing (TenneT)
3. Portfolio Management (marktpartijen)

In deze notitie gaan we in op de vraagstukken rondom flexibiliteit in deze drie dimensies. Van deze drie heeft portfolio management naar verwachting het grootste volume flexibiliteit in de toekomst.² We beginnen echter met het onderwerp dat de grootste discussie oproept, namelijk regionale congestie.

We kijken naar de verbeterpunten nu en naar vraagstukken in de toekomst. Vanzelfsprekend kan er ook interactie zijn tussen deze dimensies. Zo hebben het regionale en landelijke net invloed op elkaar en kan congestie invloed hebben op de leveringsmarkt. Waar mogelijk, zullen we dit aanstippen in de notitie.

---

¹ Bron: Overlegtafel Energievoorziening, definitiedocument WG "Verzwaren, tenzij". De eerste definitie is gebaseerd op EG3.

² De Flexnet-studie van ECN maakt een kwantificering van verwachte vraag naar en aanbod van flexibiliteit. In deze notitie gaan wij verder niet in op kwantitatieve verwachtingen.

1. Congestie

Als we spreken over de toepassing van flexibiliteit, merken we dat het gesprek in de praktijk al snel over congestie, meer specifiek regionale congestie, gaat. Congestie wil zeggen dat op bepaalde momenten er onvoldoende capaciteit in het netwerk is om de gevraagde of aangeboden hoeveelheid elektriciteit te transporteren. Door de vraag-aanbod stromen te veranderen, met behulp van aanbieders van flexibele capaciteit, kan de congestie voorkomen worden. Daarbij constateren wij dat de inrichting van een proces om deze flexibele capaciteit in te zetten, de noodzaak tot netverzwaring kan dempen of uitstellen en zo in sommige gevallen aldus een middel kan zijn om het net maatschappelijk economisch optimaal te houden. In sommige situaties is het door het gebruik van flexibiliteit mogelijk om nieuwe aansluitingen eerder te realiseren. Dit betreft een tijdelijke situatie, waarbij een netverzwaring niet op tijd gereed is.

a. Regionale congestie

Omdat de veranderingen in de elektriciteitsvraag en het elektriciteitsaanbod met name kleinverbruikers betreffen, verwachten we dat dit het eerst in het LS- en MS-netwerk wordt gemerkt. Elektrisch vervoer en warmtepompen zorgen niet alleen voor een stijging van de algehele vraag naar elektriciteit, maar hebben ook als kenmerk dat ze vaak gelijktijdig in werking zullen treden, al kan de uitrol van de slimme meter i.c.m. variabele leveringsuurtarieven zorgen voor een demping van dit fenomeen. Deze gelijktijdigheid is vooral bij warmtepompen het geval. Alle huizen moeten rondom dezelfde tijd warm zijn, als mensen 's avonds thuiskomen uit hun werk. Daarbij geldt wel de nuancering dat men, omdat huizen warmte vasthouden, warmtepompen zodanig aan kan sturen dat ze apart van elkaar aanslaan en de gelijktijdigheid dus verminderd kan worden. Bij elektrisch vervoer valt dit beter te spreiden. Hier gaat het er vooral om dat er de volgende ochtend voldoende elektriciteit is geladen om van A naar B te kunnen rijden.

De belangrijkste vraagstukken rondom regionale congestie zijn:

1. Eerlijk en rechtvaardig

Het vraagstuk van rechtvaardigheid speelt op verschillende manieren. Allereerst is er het kostenveroorzakingsprincipe. De vraag is hoever je wilt gaan met dit principe: welke kosten wil je situatieafhankelijk maken en welke niet? Om een voorbeeld te noemen: aan een verzwaring in het buitengebied, vanwege bijvoorbeeld een zonneweide, wordt door de rest van Nederland meebetaald, omdat een deel van de kosten gesocialiseerd wordt (de directe aansluitkosten zijn voor de klant, de investeringen in het net voor de netbeheerder). Of vice versa: door een uitbreiding van de vraag in het buitengebied, waarvoor hetzelfde geldt. Dat betekent dat de kosten niet (volledig) worden betaald door de veroorzaker, maar door alle afnemers van het net. Dat is een bewuste keuze die in het verleden is gemaakt. Zo kan heel Nederland hetzelfde voorzieningenniveau geboden worden.

Iemand die op het platteland woont, heeft hierdoor niet significant hogere netkosten dan iemand die in de stad woont. Ook hangt dit nauw samen met de vrijheid van aansluiting. Nu is in het buitengebied meer ruimte voor duurzame energie en biedt duurzame energie maatschappelijke voordelen, waar de rest van Nederland ook weer van profiteert. Dus een dergelijke verzwaren levert ook maatschappelijke baten op. Er zijn verschillende kanten aan het kostenveroorzakingsprincipe, zonder eenduidig antwoord.

Een andere kwestie is dat er mogelijk situationele verschillen ontstaan op grond van de huidige netsituatie. In Amsterdam is het lastiger om het net te verzwaren dan in Lutjewinkel, omdat de ondergrond er al veel voller is en Amsterdam dicht bebouwd is. Als er dan zonnepanelen geplaatst worden op plekken met beperkte netruimte, kan netverzwaren voorkomen worden door te kiezen voor een kleiner systeem of door de productie te beperken. Maar bevordert dat de verduurzaming? Of bij elektrisch vervoer: kies je dan voor spreiding van het laden in de nacht en hoe past dit bij de vrijheid van transactie van de gebruiker? En moet datzelfde dan gelden voor Lutjewinkel, zodat iedereen gelijk wordt behandeld? Of hoeft het daar weer niet, zodat je niet te maken krijgt met de nadelen die je in Amsterdam wel hebt?

Hierbij geldt verder een grote afhankelijkheid van historische keuzes, waardoor het ene dorp of de ene wijk genoeg ruimte in het net heeft en het op een andere plek erg krap wordt.

Dat zijn principiële keuzes over de vraag wat nu rechtvaardig is. Vinden we het eerlijk dat persoon A beloond wordt voor bijdragen aan congestiebestrijding, terwijl persoon B geen kans maakt op beloning omdat die bijvoorbeeld in een netgebied woont waar geen congestie is? Of andersom: dat persoon A te maken krijgt met de gevolgen van congestie en persoon B niet? Hoe gaat eventueel extra betalen of extra compensatie samen met de wettelijke taak van de netbeheerder om te zorgen voor voldoende capaciteit? Wat vinden we ervan dat de netsituatie een factor is die de netto transportkosten voor een gebruiker mede bepaalt?

NVDE is van mening dat alle mogelijkheden om duurzame energie op te wekken zoveel mogelijk benut moeten worden. Maatschappelijke kosten en baten moeten breed beschouwd worden. Het gaat om meer dan enkel de kosten voor een netbeheerder om voldoende transportcapaciteit te regelen. Daarbij is autonomie het uitgangspunt. Beperkingen binnen de afgesproken aansluitcapaciteit dienen plaats te vinden op basis van vrijwilligheid, door middel van een prijsprikkel.

II. Regulering

De regulering van netbeheerders is gericht op kostenefficiëntie. Omdat netbeheerders een natuurlijk monopolie hebben, worden zij gereguleerd. Het is echter de vraag of de focus op louter kostenefficiëntie (per netbeheerder) geschikt is voor de energietransitie waarin we ons bevinden. Het kan gedurende die transitie nodig zijn dat er tijdig extra kabels of leidingen worden aangelegd die pas veel later nodig kunnen blijken te zijn. In het Kwaliteits- en Capaciteitsdocument (KCD) van de netbeheerder wordt hier ook naar gekeken.

Maar de regulering stimuleert nu dat een netbeheerder zijn net vanuit korte termijn kostenoverwegingen zodanig aanlegt dat de huidige elektriciteitsvraag en -aanbod worden gefaciliteerd, maar dat bij toename van de vraag of het aanbod alsnog extra kosten gemaakt moeten worden voor een extra kabel. Het probleem is de onzekerheid over de elektriciteitsvraag en -aanbod op de lange termijn.

NVDE pleit voor meer investeringsruimte in de regulering met betrekking tot de energietransitie. Dit betekent dat de toezichthouder niet enkel naar kostenefficiëntie moet kijken, maar dat de netbeheerders, op basis van toekomstverwachtingen, extra ruimte in het netwerk kunnen creëren. Dit kan door scherpere afspraken over welke ontwikkelingen (vastgelegd in bijvoorbeeld structuurvisies en gemeentelijke omgevingsplannen) de netbeheerder als basis voor doelmatige investeringen mag beschouwen. Dit stelt klanten, markt, lokale overheden en de netbeheerder beter in staat om goede afstemming te bereiken over de ontwikkelingen waarop van de netbeheerder verwacht wordt dat er tijdig capaciteit beschikbaar is. Dat kan tevens de mogelijkheid om snel aan te sluiten bevorderen.

III. Gelijktijdigheid en nettarieef

Een grote factor in de behoefte aan netverzwaring is de gelijktijdigheid van de vraag, zoals bovenstaand reeds beschreven al zal de uitrol van de slimme meter i.c.m. variabele uurtarieven voor levering mogelijk zorgen voor een demping van dit fenomeen. Het is daarom verstandig om te kijken naar prikkels om de vraag en het aanbod te spreiden, zodat de behoefte aan capaciteitsuitbreiding kan worden beperkt. Naast een prikkel vanuit de nationale elektriciteitsmarkt, is één van deze mogelijke prikkels het nettarieef. Hier wordt momenteel over gesproken in de OTE-werkgroep Tarieven. Door het geven van een prijsprikkel kunnen consumenten ervoor kiezen om hun apparaten op een ander moment te laten draaien en zo de piek te managen. Voor (grote) bedrijven kan dit overigens nu al het geval zijn.

Hier zijn verschillende opties voor. Er kan gekozen worden om het capaciteitstarief anders in te richten. Nu valt de overgrote meerderheid van aansluitingen in dezelfde tariefcategorie, namelijk max 3*25A. Door vooral deze categorie in kleinere stappen op te delen, kunnen de nettarieven nauwkeuriger het kostenveroorzakingsprincipe reflecteren. Dit kan zelfs leiden tot een situatie waarbij de te contracteren transportcapaciteit variabel wordt ("€ per kW gebruikte transportcapaciteit") en de aangeslotene zelf zijn gecontracteerde waarde kan bepalen. Er kunnen dan ook bedrijven diensten gaan aanbieden waarbij ervoor gezorgd wordt dat klanten binnen hun gecontracteerde capaciteit blijven.

Een andere mogelijkheid is het instellen van tijdsafhankelijke tarieven die ruim van tevoren bekend zijn, bijvoorbeeld een jaar of langer vooraf. Het tarief wisselt dan afhankelijk van de tijd van de dag. Op vooraf vastgestelde tijden is het tarief dan hoger of lager. Tijdsafhankelijke netwerktarieven kunnen op lokaal of op landelijk niveau worden ingevoerd. Een voorbeeld is een dag/nachtstarief.

Hier is wel een interactie met de leveringsmarkt: tegengestelde prikkels tussen dynamische leveringstarieven en tijdsafhankelijke netwerktarieven zouden tot een te laag effect kunnen leiden voor de netbeheerder, waardoor alsnog netverzwaring nodig wordt. Of vice versa: een verstoring op de (uur)prijzen op levering teweegbrengen.

Punt van aandacht is wel dat er voldoende prikkel blijft voor de netbeheerder om indien nodig het net te verzwaren. Dus als blijkt dat er een grotere prikkel vanuit dynamische leveringstarieven gaat, dan is op basis van de markt duidelijk geworden dat netverzwaring wenselijk is. Zo kan een netbeheerder zorgen voor een veilig netwerk waarbij de markt voor de levering, handel en productie voor energie gefaciliteerd wordt.

NVDE pleit ervoor om de mogelijkheden en de impact van deze beide opties nader te onderzoeken.

IV. Inkopen van flexibiliteit door de netbeheerder

Het centrale uitgangspunt is dat een netbeheerder structurele congestie probeert te voorkomen door een (tijdige) netverzwaring. Als een netbeheerder flexibiliteit inkoopt, dan verloopt dit via de markt. Netbeheerders zullen hoge eisen stellen aan de beschikbaarheid van de flexibiliteitsbronnen, waarbij de betrouwbare energievoorziening wordt afgewogen tegen kostenefficiency. Vanwege de angst voor een beperkt aantal aanbieders van flexibiliteit en als gevolg daarvan risico op monopolistische prijsvorming of gaming, zal er een transparant afwegingskader moeten komen wanneer een netbeheerder de mogelijkheid krijgt om flexibiliteit in te zetten als alternatief voor verzwaren. Hierbij kan de markt geconsulteerd worden met de vraag naar de indicatieve kosten voor het bieden van flexibiliteitsdiensten. Zo kan de afweging gemaakt worden of dit financieel aantrekkelijker is dan verzwaren. Dit wordt nader besproken in de werkgroep “Verzwaren, tenzij...” die onder de overlegtafel Energievoorziening is opgericht.

NVDE is van mening dat het basisprincipe is dat de netbeheerder eerst een marktconsultatie houdt op basis waarvan de afweging wordt gemaakt tussen verzwaren en flexibiliteit. Daarbij helpt het de markt als de netbeheerder transparant kan zijn over de op te lossen problematiek, als deze flexibiliteit inkoopt om de regionale congestie op te lossen. Daartoe kan de netbeheerder een contract overeenkomen met de aanbieders van flexibiliteit.

Er is wel aandacht nodig voor de vraag in hoeverre de leveringszekerheid in het geding is. Netbeheerders toetsen hier al hun werkzaamheden op. Hoe wordt voorkomen dat een flexibiliteitsbron niet beschikbaar is voor de netbeheerder, waardoor de leveringszekerheid in gevaar kan komen? In de afweging tussen verzwaren en het inkopen van flexibiliteit kan hier al rekening mee worden gehouden, door bijvoorbeeld te kijken naar het aantal aanbiedende marktspelers. Ook een boetesysteem kan helpen om te zorgen dat bij activatie de bron van flexibiliteit ook daadwerkelijk levert.

In essentie gaat de markt een rol spelen als dienstverlener voor de publieke taken omtrent leveringszekerheid en betrouwbaarheid van de netbeheerder (zoals op dit moment al het geval is voor bijvoorbeeld de nationale balanshandhaving).

Een onderwerp van discussie is een batterij in het netwerk, louter ten behoeve van de eigen bedrijfsvoering, om bijvoorbeeld de spanning in het netwerk op peil te houden. Omdat een batterij gevolgen heeft voor de energiebalans, ook al is er geen sprake van een bedoelde interventie op de markt en gaat het om bijzonder kleine effecten, is dit een controversieel onderwerp³. Het gaat hier om een specifieke, uitzonderlijke situatie.

De aannahme is dat deze batterij goedkoper is dan andere oplossingen, zoals een kabel of het verzwaren van een transformator. Als deze andere oplossingen immers goedkoper zijn, zal een netbeheerder daarvoor kiezen. Datzelfde geldt als een andere partij de batterij goedkoper kan beheeren dan een netbeheerder, doordat deze bijvoorbeeld ook ingezet kan worden om te handelen op de markt. Een netbeheerder dient dus te zorgen dat deze opties allemaal in beeld zijn, zodat een goede afweging gemaakt kan worden. Ook dient nagedacht te worden over het creëren van zekerheden, bijvoorbeeld middels een boetesysteem, dat een batterij van een andere partij ook daadwerkelijk beschikbaar is voor de netbeheerder.

V. Definitie voldoende netcapaciteit

Netbeheerders moeten zorgen dat er voldoende (reserve)capaciteit voor het transport van elektriciteit aanwezig is⁴. Dit kan een extra lijn of kabel zijn, zodat als er een component uitvalt, er reservecapaciteit beschikbaar is. Op het hoogspanningsnet heet dit het n-1 principe. Op middenspanningsniveau wordt de reservecapaciteit vaak gerealiseerd door “ringen” te maken zodat een aangeslotene altijd van twee kanten kan worden beleverd. Op laagspanningsniveau wordt de reservecapaciteit meestal gerealiseerd door voldoende ‘dikke’ kabels aan te leggen. De vraag is of in de toekomst voldoende capaciteit altijd gedefinieerd moet worden als een extra kabel. Er kan ook voor gekozen worden om flexibiliteit daarvoor in te zetten. Met de nieuwe technologische mogelijkheden, zoals opslag, komt de vraag op of de huidige inrichting van reservecapaciteit maatschappelijk nog de beste oplossing is.

NVDE pleit ervoor om de eisen aan reservecapaciteit te evalueren en waar nodig ruimte te maken voor andere mogelijkheden dan een extra kabel. Daarbij gaat het erom dat flexibiliteit kan zorgen voor een lagere gewenste transportcapaciteit, waardoor de fysiek benodigde netcapaciteit lager uitvalt dan het geval zou zijn zonder de inzet van flexibiliteit.

b. Landelijke congestie

Voor landelijke congestie zijn er geen grote knelpunten in het inzetten van flexibiliteit. Inmiddels is ervaring opgedaan met systemen van congestiemanagement op basis van biedingen van marktpartijen. Potentieel is hier wel een grote interactie met de regionale netbeheerder.

---

³ Een netbeheerder onttrekt bijvoorbeeld stroom van het net en zal er daarom voor moeten zorgen dat ergens anders stroom weer wordt ingevoed. Deze handeling is juist verboden onder de Wet Onafhankelijk Netbeheer die voorschrijft dat een netbeheerder zich niet mag bezighouden met levering, handel of productie van elektriciteit.

⁴ Elektriciteitswet: artikel 16, lid 1, onder d.

Op dit moment wordt er nog weinig gebruik gemaakt van flexibiliteit vanuit het distributienet, omdat er veel flexibiliteit die is aangesloten op het hoogspanningsnet beschikbaar is. Daarnaast is de effectiviteit van flexibiliteit uit het distributienetwerk beperkt. In de toekomst kan dit wel nodig zijn. TenneT voert diverse pilots uit, waarmee bekeken kan worden waar belemmeringen liggen.

2. Balanceringsmarkt

Op de balanceringsmarkt lopen al experimenten met flexibiliteit. Momenteel neemt de waarde van flexibiliteit op enkele deelmarkten, zoals de Frequency Control Reserve (FCR), al af, omdat er voldoende aanbod van nieuwe flexibiliteitsbronnen is. Voor de toekomst kijkt NVDE vooral naar de toegang tot de overige deelmarkten voor balancerings, zoals de Frequency Restoration Reserve (FRR), en de gehanteerde criteria daarvoor.

In de huidige tariefstructuur kan het voorkomen dat er een prikkel is om te blijven produceren, terwijl het gezien vanuit de netbeheerder nuttiger kan zijn om stroom van het net af te nemen. Hierbij kan een rol spelen is dat transporttarieven enkel in rekening worden gebracht bij het afnemen van elektriciteit. Overigens is het daarbij de vraag hoe vaak deze situatie in de praktijk voorkomt. Bij veel aanbod is de stroomprijs laag en is de belangrijkste reden voor productie de benodigde proceswarmte. Er zijn verschillende oplossingen te bedenken voor de prikkel om te blijven produceren, terwijl dit vanuit de netbeheerder gezien niet logisch is.

Veel genoemd is een producententarief, maar dit kent een aantal beperkingen. Het producententarief is door EU-regelgeving gemaximeerd, zodat de prikkel beperkt blijft. Ook zijn er effecten op het gelijke speelveld in Europa. En het is de vraag welk doel een producententarief dient: is dat het bevorderen van de inzet van flexibiliteit? Dan moet je kijken naar een meer dynamisch of tijdsafhankelijk tarief, wat het systeem een stuk complexer maakt dan bij een flat-rate producententarief. Tot slot moet dan ook gekeken worden naar de SDE+ en de impact op bestaande projecten. Een dynamisch producententarief werkt namelijk nadelig voor producenten van weersafhankelijke elektriciteit: daar waar de prijs dan al laag is, krijgen zij nog extra kosten; als de prijs hoog is, produceren deze producenten veelal niet; kortom, dit pakt ongunstig uit voor producenten van weersafhankelijke hernieuwbare energie. Het kan niet de bedoeling zijn dat een producententarief ertoe leidt dat producenten van conventionele energie een voordeel krijgen middels de tarievenstructuur.

In een studie van Berenschot voor het ministerie van Economische Zaken wordt daarom gekozen voor een tarief dat afhankelijk is van de mate van netbelasting. Dat kan op basis van vaste uren, zoals hierboven bepleit bij regionale congestie, of met een stoplichtmodel.

Een tweede punt is de rol van de (onafhankelijke) aggregator. Hier is in het Clean Energy Package van de Europese Unie veel aandacht voor, vooral om een aantal gesloten markten te kunnen ontsluiten. De aggregator moet zich verder kunnen ontwikkelen. NVDE is het daarmee eens, maar vindt het wel belangrijk dat de programmaverantwoordelijkheid goed is geregeld.

Ten slotte heeft de Taskforce Flex een drietal modellen ontwikkeld, met daarin verschillende rollen. Model A is ongewijzigd beleid, model B behelst meerdere commerciële partijen op één energiemeter en in model C richt de klant zelf de programmaverantwoordelijkheid in. NVDE pleit ervoor om te bekijken of in de komende jaren meer ervaring in de praktijk kan worden opgedaan met verschillende modellen, zodat we kunnen ervaren wat wel en niet werkt.

3. Portfolio Management

In de leveringsmarkt is het essentieel om tijdig correcte data te hebben, zodat flexibiliteit op het juiste moment kan worden ingezet. Hier ligt een rol voor de netbeheerders om ervoor te zorgen dat er tijdig - elke dag - betrouwbare (slimme meter) data op kwartierbasis voorhanden is. De marktpartijen hebben een belangrijke rol in het kader van de toestemming van de klant, het gebruik van de lokale (P1-)data en het voldoen aan eisen rondom privacy. Maar het begint bij de klant: deze is eigenaar van zijn eigen data en geeft toestemming om deze te delen – of niet.

Een aanbieder van flexibiliteit kan zelf kiezen op welke markt hij actief wordt: op de leveringsmarkt, congestie markt en/of balanceringsmarkt. De uitdaging is om de financiële prikkels van al deze markten op een juiste wijze bijeen te brengen zodat de maatschappelijk optimale inzet van (flex)middelen wordt bereikt.

Met name voor kleinverbruikers kunnen de leveringsprijzen met de uitrol van de slimme meter dynamischer worden. In Denemarken is dit recent in gang gezet voor alle vijf miljoen kleinverbruikers. Elk kwartier is er een andere prijs, afhankelijk van de spotmarkt. Deze dynamische leveringsprijzen bieden de gelegenheid voor kleinverbruikers om gebruik te maken van de goedkope uren en dure uren te vermijden. Leveranciers van apparaten kunnen hierop inspringen met slimme schakelaars en andere diensten. Ook de Europese Commissie zet hierop in zoals blijkt uit het voorstel in het Clean Energy Package om leveranciers te verplichten dynamische leveringscontracten aan te bieden.

Consumenten kunnen met dynamische beprijzing actief reageren op de prijsschommelingen van de groothandelsmarkt. NVDE vindt het daarbij van belang dat consumenten goed begrijpen welk product zij kopen. Daarnaast vinden we het belangrijk dat consumenten volledige keuzevrijheid houden en dat leveranciers en consumenten niet tot dynamische contracten worden gedwongen. De ACM heeft hier een monitorende functie.

De mogelijkheid tot vaste tarieven biedt de consument zekerheid over zijn uitgaven en de keuze om zelf te bepalen hoeveel risico hij wil lopen door al dan niet mee te doen aan de flexibiliteitsmarkt. Dat betekent dat wellicht niet het gehele potentieel aan flexibiliteit ontsloten wordt, maar de vraag is of consumenten die een contract met vaste prijzen willen, daar überhaupt al in geïnteresseerd waren.

Samengevat

In het gesprek over flexibiliteit bij kleinverbruikers ligt de focus op regionale congestie. In de andere dimensies spelen ook vraagstukken, maar deze zijn goed oplosbaar, terwijl regionale congestie raakt aan fundamentele vraagstukken over de inrichting van de markt. Vrije en efficiënte prijsvorming, in een concurrerende markt, vormt de basis van deze marktinrichting, waarmee flexibiliteit waarde kan krijgen.

NVDE vindt de volgende zaken van belang in de dimensie regionale congestie:

- Optimaal profiteren van de opwek van duurzame energie. Maatschappelijke kosten en baten zijn breder dan enkel de kosten van de netbeheerder.
- Meer ruimte in de regulering van netbeheerders, waarbij niet alleen gestuurd wordt op kortetermijn-kostenefficiëncy maar ook de op de langere termijn zodat beter op ontwikkelingen geanticipeerd kan worden.
- Bied de netbeheerder de mogelijkheid om een aanbesteding uit te schrijven om hiermee flexibiliteit te kunnen inkopen van marktpartijen, ten behoeve van netbeheer, op basis van een transparant afwegingskader.
- Onderzoek naar een nieuwe indeling van het capaciteitstarief en naar tijdsafhankelijke nettarieven en de consequenties daarvan.
- Heroverweging van de eisen rondom reservecapaciteit.

In de overige dimensies spelen ook enkele vraagstukken rondom flexibiliteit.

- Balancing: het ontwerpen van een tariefstructuur die een prikkel geeft aan afnemers om mee te doen in de flexibiliteitsmarkt; het regelen van programmaverantwoordelijkheid door of voor de aggregator en het uittesten van verschillende modellen
- Levering: de rol van de aggregator en de keuzemogelijkheid voor consumenten tussen een vast en een flexibel contract.

Over de NVDE:

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) vertegenwoordigt meer dan duizend bedrijven die werken aan een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie. Met deelnemers vanuit alle invalshoeken versnelt de NVDE het proces van energietransitie met kracht, inspiratie en veel enthousiasme.